

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutzimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Solihova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR SHAXSI RIVOJLANISHIDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVNING TIPIK XUSUSIYATLARI

Mirsaitova Guzal Baxodirovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

19.00.01-Psixologiya tarixi va nazariyasi. Umumiy psixologiya.

Shaxs psixologiyasi ixtisosligi bo'yicha

"Pedagogika" fakulteti mustaqil tadqiqotchisi

Orcid-0009-0008-6009-5749

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish usullarining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda kichik maktab yoshining psixologik va ijtimoiy xususiyatlari, ijobiy munosabat tushunchasining mazmun-mohiyati hamda uni shakllantirishda qo'llaniladigan pedagogik usullarning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, hamkorlikka asoslangan ta'lim, rag'batlantirish, o'yin faoliyati hamda emotsional intellektni rivojlantirish usullarining o'quvchilarning shaxslararo munosabatlariga ta'siri ochib berilgan. Maqola natijalari kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda sog'lom psixologik muhitni yaratish va ijobiy ijtimoiy xulq-atvorni rivojlantirishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: kichik maktab yoshi, ijobiy munosabatlar, ijtimoiy-psixologik xususiyatlar, shaxslararo munosabatlar, pedagogik hamkorlik, emotsional intellekt, rag'batlantirish, o'yin faoliyati, sinf jamoasi, tarbiyaviy muhit.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the socio-psychological characteristics of methods for forming positive relationships among primary school students. The study examines the psychological and social characteristics of primary school age, the essence of the concept of positive relationships, and the socio-psychological mechanisms of pedagogical methods used in their formation. In addition, the impact of cooperative learning, encouragement, play-based activities, and the development of emotional intelligence on students' interpersonal relationships is revealed. The results of the study are of practical significance in creating a healthy psychological environment and developing positive social behavior among primary school students.

Key words: primary school age, positive relationships, socio-psychological characteristics, interpersonal relationships, pedagogical cooperation, emotional intelligence, encouragement, play-based activities, class community, educational environment.

Аннотация: В данной статье с научно-теоретической точки зрения проанализированы социально-психологические особенности методов формирования позитивных отношений у учащихся младшего школьного возраста. В исследовании раскрываются психологические и социальные особенности младшего школьного возраста, сущность понятия позитивных отношений, а также социально-психологические механизмы педагогических методов, применяемых в процессе их формирования. Кроме того, показано влияние обучения на основе сотрудничества, поощрения, игровой деятельности и развития эмоционального интеллекта на межличностные отношения учащихся. Результаты статьи имеют практическое значение для создания благоприятной психологической среды и развития позитивного социального поведения у учащихся младшего школьного возраста.

Ключевые слова: младший школьный возраст, позитивные отношения, социально-психологические особенности, межличностные отношения, педагогическое сотрудничество, эмоциональный интеллект, поощрение, игровая деятельность, классный коллектив, воспитательная среда.

KIRISH

Bugungi globallashuv va ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida ta'lim tizimi oldida faqat bilimli emas, balki ijtimoiy faol, muloqotga layoqatli, ijobiy munosabatlarga ega bo'lgan shaxsni tarbiyalash vazifasi turibdi. Ayniqsa, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish masalasi pedagogik jarayonning markaziy muammolaridan biri hisoblanadi. Chunki ushbu yosh davrida bolaning shaxsiy sifatleri, axloqiy qarashlari va jamiyatga bo'lgan munosabati faol tarzda shakllana boshlaydi.

Kichik maktab yoshi bolaning maktab muhitiga moslashuvi, yangi ijtimoiy rollarni egallashi va o'zini jamoa a'zosi sifatida anglashi davri hisoblanadi. Shu bois, bu davrda shakllangan ijobiy yoki salbiy munosabatlar bolaning keyingi ta'lim faoliyati va ijtimoiy hayotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Kichik maktab yoshi bolaning psixik rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda u o'yin faoliyatidan o'quv faoliyatiga o'tadi. Ushbu o'tish jarayoni bolaning ijtimoiy munosabatlar tizimida ham sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltiradi. Bola endi nafaqat oila doirasida, balki kengroq ijtimoiy muhit – maktab va sinf jamoasi bilan munosabatga kirishadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur yoshdagi o'quvchilarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari quyidagi jihatlardan namoyon bo'ladi: emotsional holatlarning tez o'zgaruvchanligi, kattalar fikriga yuqori darajada bog'liqlik, ijtimoiy baholashga ehtiyojning kuchliligi hamda tengdoshlar bilan munosabatga kirishishga bo'lgan qiziqishning ortishi. Ayniqsa, o'qituvchi shaxsi bolaning psixologik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va uning bahosi bolada ijobiy yoki salbiy munosabatlarning shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Shu sababli kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirishda ularning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish muhim ijtimoiy-psixologik shartlardan biri hisoblanadi ^[1].

Ijobiy munosabat tushunchasi ijtimoiy-psixologik nuqtayi nazardan shaxsning atrof-dagilarga, jamiyatga, o'quv faoliyatiga va o'ziga nisbatan ongli, barqaror hamda emotsional jihatdan qulay munosabatini ifodalaydi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlar mehribonlik, hamdardlik, o'zaro hurmat va hamkorlikka tayyorlik kabi sifatlar orqali namoyon bo'ladi.

Ijtimoiy-psixologik jihatdan ijobiy munosabatlar uch asosiy tarkibiy komponentdan tashkil topadi.

- *Birinchidan*, kognitiv komponent bolaning atrof-muhit, tengdoshlar va ijtimoiy me'yorlar haqidagi tasavvurlari bilan bog'liq.
- *Ikkinchidan*, emotsional komponent bolaning ijobiy his-tuyg'ulari, empatiyasi va ruhiy barqarorligi bilan belgilanadi.
- *Uchinchidan* esa xulq-atvoriy komponent bolaning real xatti-harakatlari, muloqot uslubi va hamkorlikka bo'lgan tayyorligida namoyon bo'ladi.

Mazkur komponentlarning uyg'un rivojlanishi kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda sog'lom ijtimoiy munosabatlar va ijobiy psixologik muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish jarayoni tizimli va maqsadli pedagogik yondashuvni talab etadi. Ushbu jarayonda qo'llaniladigan usullar nafaqat ta'limiy, balki kuchli ijtimoiy-psixologik ahamiyatga ega bo'lishi lozim ^[2].

TAHLIL VA NATIJALAR

Hamkorlikka asoslangan o'qitish usullari kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda jamoaviylik, o'zaro yordam va mas'uliyat hissini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Guruhli va juftlikda ishlash jarayonida bolalar bir-birining fikrini tinglash, kelishuvga erishish va umumiy natija uchun mas'ul bo'lishni o'rganadilar.

Rag'batlantirish va ijobiy baholash kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning psixologik ehtiyojlariga mos keladigan samarali usullardan biridir. Maqto'v, e'tirof va ijobiy munosabat bolalarda o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi, muvaffaqiyatga erishishga undaydi va salbiy xulq-atvorning oldini oladi. Ayniqsa, baholash jarayonida adolat va izchillikning ta'minlanishi ijobiy psixologik muhitni yaratishda muhim ahamiyatga ega.

O'yin faoliyati kichik maktab yoshidagi o'quvchilar uchun tabiiy va samarali rivojlanish vositasi hisoblanadi. Didaktik va rolli o'yinlar orqali bolalar ijtimoiy rollarni egallaydi, muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ijobiy emotsional tajribaga ega bo'ladi. O'yin jarayonida yuzaga keladigan ijobiy his-tuyg'ular esa bolalarning o'qishga va tengdoshlariga bo'lgan munosabatini mustahkamlaydi ^[3].

Emotsional intellektni rivojlantirish kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirishning muhim ijtimoiy-psixologik omillaridan biridir. Bolalarning o'z his-tuyg'ularini anglash, boshqarish va boshqalarning emotsional holatini tushunish qobiliyatini rivojlantirish orqali empatiya va bag'rikenglik sifatleri shakllanadi. Bu esa sinf jamoasida sog'lom psixologik muhitni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirishda o'qituvchi va oila o'rtasidagi hamkorlik muhim ijtimoiy-psixologik omil hisoblanadi. Oiladagi mehr-muhabbat, o'zaro hurmat va qo'llab-quvvatlash muhitining maktabdagi tarbiyaviy ishlar bilan uyg'unlashuvi bolaning shaxs sifatida barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. O'qituvchi va ota-onalar o'rtasidagi samarali muloqot bolaning xulq-atvoridagi muammolarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish imkonini beradi ^[4].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish murakkab va ko'p qirrali ijtimoiy-psixologik jarayon bo'lib, u ta'lim-tarbiya jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ushbu jarayonda o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish, ijobiy pedagogik muhit yaratish, hamkorlikka asoslangan ta'lim usullarini qo'llash hamda emotsional qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ijobiy munosabatlarning barqaror shakllanishi esa kelajakda jamiyatga moslashgan, ijtimoiy faol va ma'naviy barkamol shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rubinshteyn S.L. Umumiy psixologiya asoslari. - Moskva: Pedagogika.
2. Goleman D. Emotional Intelligence. - New York: Bantam Books.
3. Karimova V.M. Pedagogik psixologiya. - Toshkent: Fan vatexnologiya.
4. Abdullayeva N.M. Boshlang'ich ta'limda tarbiyaviy jarayonni tashkil etish. - Toshkent: O'qituvchi.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.